АДВОКАЦІЯ
у сфері подолання епідемії ВІЛ:
ДОСВІД І ДОСЯГНЕННЯ

INNOВАЦІЇ ДЛЯ ПОДОЛАННЯ ЕПІДЕМІЇ ВІЛ

ЗМІСТ

Вступ 3

Розвиток і підтримка адвокації 5
у сфері подолання епідемії ВІЛ в Україні:
ключові учасники та партнери

Адвокаційний досвід 8
представників ключових груп / спільнот у реградах

Методичні рекомендації 23
щодо впровадження оцінювання ефективності
адвокаційних заходів у межах діяльності регіональних
рад із координації дій у відповідь на поширення
туберкульозу та ВІЛ-інфекції / СНІДу

Уніфікація планування, впровадження й оцінювання заходів 33
із посилення ефективності представників спільнот
у регіональних радах із координації дій у відповідь
на поширення туберкульозу та ВІЛ- інфекції / СНІДу

Додатки 41

Вступ

У 2021 році в Україні розпочав роботу проєкт міжнародної технічної допомоги «Інновації для подолання епідемії ВІЛ», який реалізує міжнародна неприбуткова організація «Pact, Inc.» у співпраці з організацією «Фемілі Хелс Інтернешнл» (FHI360) та МБФ «СНІД Фонд Схід-Захід» за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку (USAID), у межах надзвичайної ініціативи Президента США з надання допомоги у глобальній боротьбі з ВІЛ/СНІДом у світі (PEPFAR)). Проєкт спрямований на підтримку зусиль держави в подоланні епідемії ВІЛ.

Також, проєкт активно працює у сфері адвокації захисту прав ключових груп і доступності послуг, пов'язаних із ВІЛ. Проєкт посилює роль спільнот у координаційних радах та сприяє обміну досвідом між регіонами, навчає представників/-ниць спільнот адвокатувати доступність якісних послуг, пов'язаних із ВІЛ, у регіональних радах із координаційних дій у відповідь на поширення ТБ/ВІЛ і взаємодіяти з органами державної влади. Із січня 2023 року навчання пройшли **118** учасників/-ниць, з-поміж яких:

84 **представники спільнот**

27 **секретарі координаційних рад**

7 **очільники регіональних департаментів охорони здоров'я**

Проєкт USAID «Інновації для подолання епідемії ВІЛ» разом із Секретаріатом Національної ради з питань протидії туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу задокументували адвокаційні ініціативи представників ключових спільнот, які впроваджувались в рамках роботи регіональних рад із координації дій у відповідь на поширення туберкульозу та ВІЛ-інфекції/СНІДу.

Інформаційно-методичну збірку сформовано за результатами аналізу досвіду просування важливих для ключових спільнот змін. Очікується, що вона слугуватиме джерелом корисної інформації як для тих представників спільнот, які вже активно

працюють у сфері адвокації, так і для тих, хто лиш розпочинає свою адвокаційну діяльність у межах реград.

Також ця збірка стане в нагоді представникам спільнот-наставників, які планують надавати підтримку новим членам регіональних рад, секретарям — для більш глибокого розуміння процесу адвокації в реградах.

В свою чергу, збірка буде цікавою представникам ВІЛ-сервісних організацій, які також опікуються адвокацією доступу до послуг, пов'язаних із ВІЛ, і членам урядового сектору — для розуміння того, як впроваджуються ініціативи спільнот та з якими перешкодами стикається неурядовий сектор.

Крім того, збірка слугуватиме презентаційним матеріалом досвіду, успішних практик і досягнень у міжсекторальній співпраці, спрямованій на подолання епідемії ВІЛ в Україні у кризових умовах війни й обмеженого державного фінансування.

Користуючись нагодою, хочемо подякувати всім учасникам опитування за їхні ініціативи, досвід і активну роботу в регіонах.

З повагою,
команди проєкту USAID «Інновації для подолання епідемії ВІЛ» і Секретаріату Національної ради з питань протидії ТБ та ВІЛ-інфекції / СНІДу

1. Розвиток і підтримка адвокації

у сфері подолання епідемії ВІЛ в Україні: ключові учасники та партнери

ЕПІДЕМІЯ ВІЛ — це широка проблема, до вирішення якої мають бути залучені не лише люди, які живуть з ВІЛ або люди з підвищеним ризиком інфікування, а й широка громадськість. Звісно, потреби, завдання та відповідальність кожного в цій спільній справі будуть різними. Важливу роль у протидії ВІЛ відіграє адвокаційна діяльність представників ключових груп щодо інфікування ВІЛ.

КЛЮЧОВІ ГРУПИ ЩОДО ІНФІКУВАННЯ ВІЛ — це групи людей, яким з огляду на особливості їхньої поведінки та поведінки їхнього оточення загрожує підвищений ризик контакту з джерелом інфікування ВІЛ і які суттєво впливають на динаміку поширення ВІЛ. Визначення та перегляд переліку таких груп на національному рівні здійснює центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони здоров'я, з урахуванням критеріїв та рекомендацій Всесвітньої організації охорони здоров'я. На регіональному рівні органи місцевого самоврядування можуть визначати додаткові ключові групи щодо інфікування ВІЛ.

АДВОКАЦІЯ — це діяльність уповноваженої особи / організації з представництва та захисту інтересів інших осіб з метою отримання ними доступу до благ, на які вони мають право, але які не мають можливості реалізувати. Результатів зазначеної діяльності можливо досягти через взаємодію, вплив на громадську думку та владні рішення. Одним з інструментів ефективної адвокації в означеній сфері є офіційне представництво інтересів спільнот / ключових груп у консультативно-дорадчих та інших допоміжних органах при місцевих державних адміністраціях — регіональних радах із координації дій у відповідь на поширення ТБ та ВІЛ (далі — реради).

В Україні планування та впровадження заходів з адвокації в сфері ВІЛ, спрямовані перш за все на:

- **підвищення обізнаності** — просвіту громадськості, законодавців та потенційних донорів щодо важливості боротьби з ВІЛ-інфекцією/СНІДом;
- **вплив на політику охорони здоров'я та фінансову політику** на національному рівні. Це, зокрема, лобіювання питань, що стосуються збільшення фінансування охорони здоров'я та покращення інфраструктури охорони здоров'я або політик, які поліпшують доступ до охорони здоров'я для ключових груп.

На 2024–2026 роки на рівні Національної ради з питань протидії туберкульозу та ВІЛ-інфекції/ СНІДу (далі — Національна рада) сформовано та схвалено основні стратегічні документи, якими узгоджено спільну роботу зацікавлених сторін у подоланні бар'єрів для доступу до послуг із профілактики та лікування ВІЛ-інфекції, а саме:

1. Стратегію з комплексної відповіді на бар'єри з прав людини для доступу до послуг з профілактики і лікування ВІЛ-інфекції та туберкульозу до 2030 року (у новій редакції);
2. Стратегічний план з комплексної відповіді на бар'єри з прав людини для доступу до послуг з профілактики і лікування ВІЛ-інфекції та туберкульозу на 2024–2026 роки.

Виконавцями зазначених планів визначено як неурядові організації, так і представників державного сектору.

РЕГРАДА — це консультативно-дорадчий міжсекторальний орган, який **працює на засадах оперативного та спрямованого на випередження реагування на динаміку епідемічної ситуації щодо поширення ТБ та ВІЛ у регіоні**.

Керівні документи, якими визначено повноваження та функції регради і її членів:	
ДЕРЖАВНА СТРАТЕГІЯ	у сфері протидії ВІЛ-інфекції / СНІДу, туберкульозу та вірусним гепатитам на період до 2030 року (одним з управлінських та організаційних механізмів реалізації Стратегії визначено **забезпечення підвищення ефективності діяльності й належного рівня впливу координаційного механізму на національному та регіональному рівнях)**;
ПОЛОЖЕННЯ про Національну раду;	
ПРИМІРНЕ ПОЛОЖЕННЯ й ТИПОВИЙ РЕГЛАМЕНТ	Кримської республіканської, обласних, Київської та Севастопольської міських рад із координації дій у відповідь на поширення туберкульозу та ВІЛ;
ПОРЯДОК ЗАЛУЧЕННЯ	до роботи регіональних / місцевих рад із координації дій у відповідь на поширення ТБ та ВІЛ, неурядових організацій, ключових груп і спільнот людей, які живуть із соціально значущими хворобами (СЗХ), тобто інфекційними та неінфекційними хворобами, що мають не лише медичне, а й соціальне значення (перелік таких хвороб наведено в додатку до Порядку ведення інформаційної системи «Моніторинг соціально значущих хвороб», затвердженого наказом МОН від 25.07.2022 № 1317). Порядок залучення до роботи регіональних рад представників НУО, зокрема організацій спільнот, **містить перелік рекомендованих критеріїв оцінювання кандидата, а також перелік відповідних функціональних обов'язків, серед яких впровадження адвокаційних заходів як один із ключових напрямів роботи**.

Зважаючи на повноваження реради, її завдання та форми роботи, відповідні цілі, стратегію та результати може мати й адвокація через реради.

Як уже було зазначено, реграда, згідно з **Примірним положенням**, є консультативно-дорадчим міжсекторальним органом при місцевій державній адміністрації.

Основу роботи реради становить координація діяльності зацікавлених сторін щодо формування, ефективної реалізації, моніторингу й оцінювання відповідних державних і місцевих політик, програм, проєктів і заходів, включно з прогнозуванням та плануванням необхідного для цього фінансування й координацію узгодженого та обґрунтованого використання коштів.

Основними **функціональними завданнями** реради є:

- координація діяльності та сприяння співпраці;
- розроблення, погодження та внесення пропозицій на національному, регіональному й місцевому рівнях;
- сприяння дотриманню та забезпеченню всіма зацікавленими сторонами прав і свобод людини, принципів інклюзивності, недискримінації, гендерної рівності та гендерної чутливості (насамперед щодо ключових і пріоритетних груп);
- прогнозування та планування фінансування, координація обґрунтованого, раціонального й ефективного використання бюджетних коштів різних рівнів і коштів зацікавлених сторін; координація епіднагляду;
- аналіз причин поширення ВІЛ та ефективності відповідних програм, проєктів і заходів;
- прогнозування епідемічних процесів поширення ВІЛ;
- регулярний аналіз дотримання вимог нормативно-правових і розпорядчих актів щодо відповіді на поширення ВІЛ, зокрема щодо недопущення й усунення дискримінації та інших порушень прав і свобод людини;
- сприяння залученню вітчизняних та іноземних інвестицій, коштів проєктів міжнародної технічної допомоги, коштів благодійних організацій тощо.

Персональний склад реради, який формується і затверджується на рівні регіональної державної адміністрації, становлять представники її структурних підрозділів, профільних установ і закладів, профспілок, роботодавців, неурядових організацій, зокрема міжнародних і тих, що представляють інтереси ключових груп / спільнот, а також депутати й інші учасники.

Таке широке представництво дає можливість на рівні реради виносити на обговорення відповідні проблемні питання й залучати партнерів до їх вирішення.

2. Адвокаційний досвід
представників ключових груп / спільнот у реградах

Протягом 2023 року **до реград входило понад 180 осіб** від неурядового сектору, серед яких, зокрема, були представники релігійних організацій і Товариства Червоного Хреста України. Членами реград від неурядового сектору є регіональні представники організацій, які об'єднують людей, що живуть із захворюваннями та/або належать до ключових груп / спільнот: БО «100 ВІДСОТКІВ ЖИТТЯ», БО «Позитивні жінки», БО «ТБ ЛЮДИ УКРАЇНИ», ГО «АЛЬЯНС.ГЛОБАЛ», БО «FREE ZONE», БО «ВОЛНА», БО «ВОНА», БО «ЛЕГАЛАЙФ-Україна», ГО «МО «Підлітки України»», ГО «Когорта» та ін.

З метою вивчення досвіду у сфері адвокації та просування важливих для спільнот змін чи задоволення їхніх нагальних потреб у сфері громадського здоров'я загалом і протидії ВІЛ зокрема було проведено опитування чинних членів реград із числа ключових груп / спільнот, за результатами якого сформовано висновки, основні з яких наведено нижче. Крім того, далі надано опис актуальних для спільнот адвокаційних ініціатив у межах реград.

Опитувальник, наведений в Додатку 1, щодо діяльності представників спільнот у реградах було надіслано 114 респондентам. Також на основі цього опитувальника було проведено 17 інтерв'ю щодо адвокаційного досвіду представників спільнот у реградах.

УЧАСНИКИ ОПИТУВАННЯ

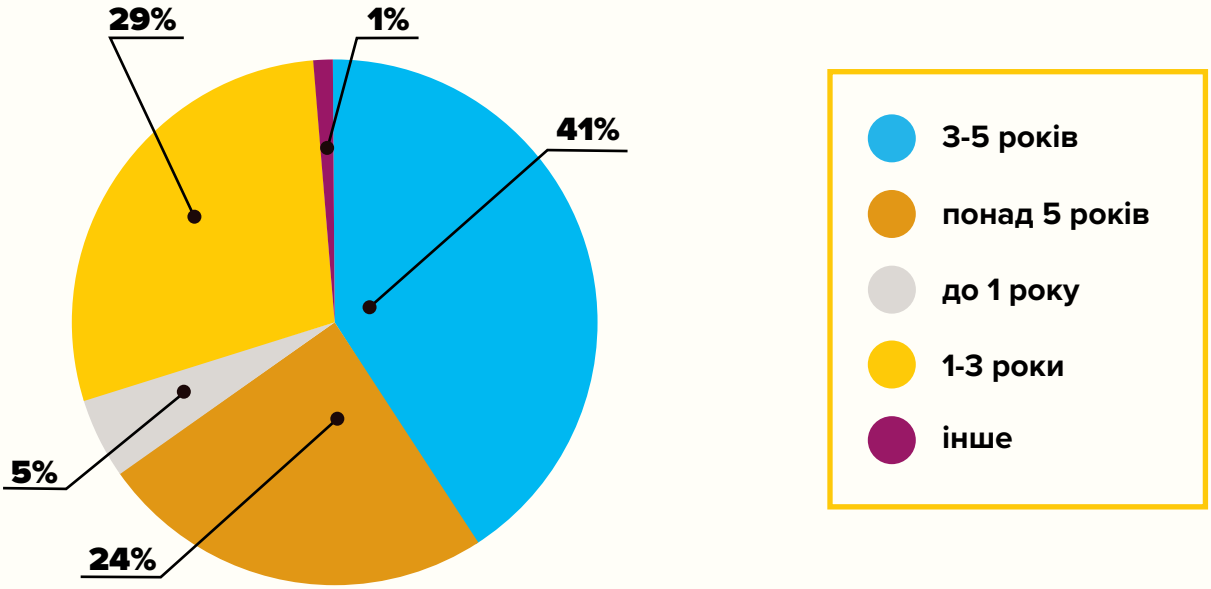
В опитуванні взяли участь члени реград (зокрема, міського рівня та робочих органів реградн), які представляють інтереси таких спільнот:

- жінки, які живуть із ВІЛ;
- люди, які вживають наркотики ін'єкційно та живуть із наркозалежністю;
- люди, які надають сексуальні послуги за винагороду;
- засуджені, ув'язнені та звільнені з місць позбавлення волі;
- люди, які живуть з ВІЛ та/або хворіють чи перехворіли на туберкульоз, лікують туберкульоз;
- чоловіки, які практикують секс із чоловіками / ЛГБТІ+.

82 % опитаних учасників підтвердили свою належність до ключової групи / спільноти, інтереси якої просувають у межах роботи реград.

23,5 % є членами реград понад 5 років, 41 % — від 3 до 5 років, 29 % — від 1 до 3 років, і 5 % — до року.

РОЗПОДІЛ ПРЕДСТАВНИКІВ СПІЛЬНОТ У РЕГРАДАХ ЗА ДОСВІДОМ

47,1% опитаних були залучені до впровадження адвокаційних заходів у межах роботи регради у 2022–2023 роках, залучені у 2024 році та розробляють, організовують і планують адвокаційні заходи на цей і майбутні роки; 29% опитаних планують бути залученими найближчим часом і в майбутньому, а 23,5% — були розробниками й організаторами адвокаційних заходів у 2022–2023 роках.

Предмет адвокації та мета, яку ставили перед собою ініціатори

З початку 2022 року у зв'язку з повномасштабним вторгненням росії в Україну адвокаційна робота стала, з одного боку, вкрай необхідною, а з іншого — надскладною. В межах опитування учасники перелічили актуальні питання, які стали предметом їхніх адвокаційних заходів у реградах упродовж 2022–2023 років, а також зазначили мету, якої планували досягнути. В таблиці наведено їх узагальнений перелік.

Питання, які стали предметом адвокації	Мета адвокації (очікуваний результат)
Порушення прав представників ВІЛ/ТБ-спільноти	Зменшення випадків стигми та дискримінації щодо представників ВІЛ/ТБ-спільноти
Закупівля за кошти місцевих бюджетів молочних сумішей для ВІЛ-експонованих дітей віком до 1 року	Забезпечення молочними сумішами дітей, народжених жінками, які живуть із ВІЛ
Закупівля коштом обласного бюджету препаратів для припинення лактації в жінок, які живуть із ВІЛ	100 % ВІЛ-позитивних породіль області забезпечено препаратами для припинення лактації (зацікавлена група — 50+ ВІЛ-позитивних породіль на рік)
Протидія стигмі й дискримінації, випадкам акушерського насильства щодо жінок, які живуть із ВІЛ	Викорінення випадків стигми, дискримінації, акушерського насильства щодо жінок, які живуть із ВІЛ, і жінок, вразливих до ВІЛ

Питання, які стали предметом адвокації	Мета адвокації (очікуваний результат)
Створення нових сайтів замісної підтримувальної терапії (далі — ЗПТ), кабінетів ЗПТ у сімейних лікарів, у виправній колонії / СІЗО	Географічне розширення мережі сайтів ЗПТ
Формування стратегії з наркополітики, контроль якості препаратів ЗПТ і впровадження моніторингу силами спільноти	Декриміналізація вживання, зміна каральної наркополітики та надання / розширення якісних послуг
Внесення змін до міської програми з питань здоров'я через внесення до неї заходу із закупівлі медико-соціальних послуг для супроводу хворих на туберкульоз, зокрема ВІЛ/ТБ, у неурядових організацій понад гарантований державою безоплатний пакет медичних послуг	Виділення коштів та закупівля послуг медико-соціального супроводу хворих на туберкульоз, зокрема ВІЛ/ТБ
Залучення додаткового фінансування з обласного бюджету на закупівлю реактивів для ПЛР-обстеження на ВГС для ключових груп населення (далі — КГН) на базі лабораторії регіонального Центру профілактики та боротьби зі СНІДом	Доведення цього завдання до відома широкого кола осіб, щоб залучити в рамках регради необхідних партнерів, які потім, поза засіданнями регради, допомагатимуть (чи хоча б не заважатимуть) робити заплановане
Навчання медиків первинної ланки щодо програм зменшення шкоди та недопущення стигми й дискримінації стосовно представників КГН	Доведення цього завдання до відома широкого кола осіб, щоб залучити в рамках регради необхідних партнерів, які потім, поза засіданнями регради, допомагатимуть (чи хоча б не заважатимуть) робити заплановане
Створення при реграді регіональної експертної робочої групи з реагування на бар'єри та порушення прав людей із туберкульозом	Усунення або зниження рівня бар'єрів, з якими стикаються пацієнти з ТБ та їхнє близьке оточення під час діагностики й лікування ТБ
Отримання фінансування для організації з міського бюджету	Виділення коштів із місцевих бюджетів для надання соціальних послуг клієнтам, представникам вразливих груп: закупівля послуги із соціального супроводу для ВІЛ-інфікованих вагітних жінок і породіль; сімей, у яких виховуються ВІЛ-інфіковані діти; сімей, у яких проживають ВІЛ-інфіковані особи; закупівля послуги із соціально-психологічної реабілітації осіб із залежністю від наркотичних засобів чи психотропних речовин; закупівля послуги із соціальної адаптації осіб, звільнених від відбування покарання за злочини, пов'язані з уживанням, зберіганням чи розповсюдженням наркотичних речовин; соціальний супровід осіб, які живуть із ВІЛ чи мають інфекції, які передаються статевим шляхом (ІПСШ) (міський рівень)
Налагодження співпраці з партнерськими організаціями щодо скерування осіб, звільнених з установ виконання покарань, для їх подальшого заселення до шелтерів	Урахування в роботі регради питання скерування осіб, звільнених з установ виконання покарань, для їх подальшого заселення до шелтерів

Питання, які стали предметом адвокації	Мета адвокації (очікуваний результат)
Проведення роз'яснювальної роботи на місцях	Підвищення обізнаності офіцерського складу ЗСУ щодо хронічної хвороби ВІЛ

Також деякі учасники опитування поділились проблемними питаннями, над вирішенням яких працювали представники ключових груп / спільнот у реградах до 2022 року, а саме:

- квота (10 % від усіх постачань) препаратів для лікування вірусних гепатитів у межах державної програми лікування для представників КГН (2019 рік);
- профілактика передозування (2020 рік);
- додаткове фінансування з обласного бюджету для залучення дружнього лікаря-гінеколога й акушерки в обласному Центрі профілактики та боротьби із СНІДом (2021 рік).

У 2024 році, згідно з інформацією, наданою учасниками опитування, заплановано адвокатувати питання, пов'язані з:

1. порушенням прав осіб, які живуть із ВІЛ, на проживання в хоспісах, геріатричних пансіонатах (Івано-Франківська область);
2. закупівлею за кошти місцевого бюджету адаптованих молочних сумішей для дітей, народжених від ВІЛ-позитивних жінок, а також препаратів для пригнічення лактації в жінок, які живуть із ВІЛ (Запорізька, Івано-Франківська, Полтавська, Львівська, Черкаська та Чернівецька області);
3. веденням вагітних, які живуть із ВІЛ, без стигми та дискримінації, без акушерського насильства (Запорізька та Чернівецька області);
4. обстеженням на ВІЛ партнерів вагітних жінок (Запорізька область);
5. забезпеченням ВІЛ-позитивних жінок репродуктивного віку засобами контрацепції (внутрішньоматкові спіралі) з метою запобігання небажаній вагітності; тестуванням на ВПЛ (вірус папіломи людини) і рідинним цитологічним дослідженням (ПАП-тест), а також вакцинацією проти ВПЛ всіх жінок із ВІЛ віком від 9 до 45 років трьома дозами полівалентної (чотиривалентної або оптимально дев'ятивалентної) вакцини (Львівська область);
6. проведенням просвітницьких заходів для медичних працівників ЗОЗ первинної ланки області, спрямованих на підвищення рівня обізнаності щодо програм зменшення шкоди й недопущення під час надання медичних послуг стигми та дискримінації щодо

пацієнтів, які є представниками спільнот ключових груп населення (Полтавська область);

7 забезпеченням доступу до лікування гепатитів для людей, які вживають наркотики (ЛВН), розширенням лінійки препаратів ЗПТ, відкриттям кабінетів ЗПТ в СІЗО та колонії (Одеська область);

8 виділенням коштів на ресоціалізацію людей, які звільняються з місць позбавлення волі (Рівненська область);

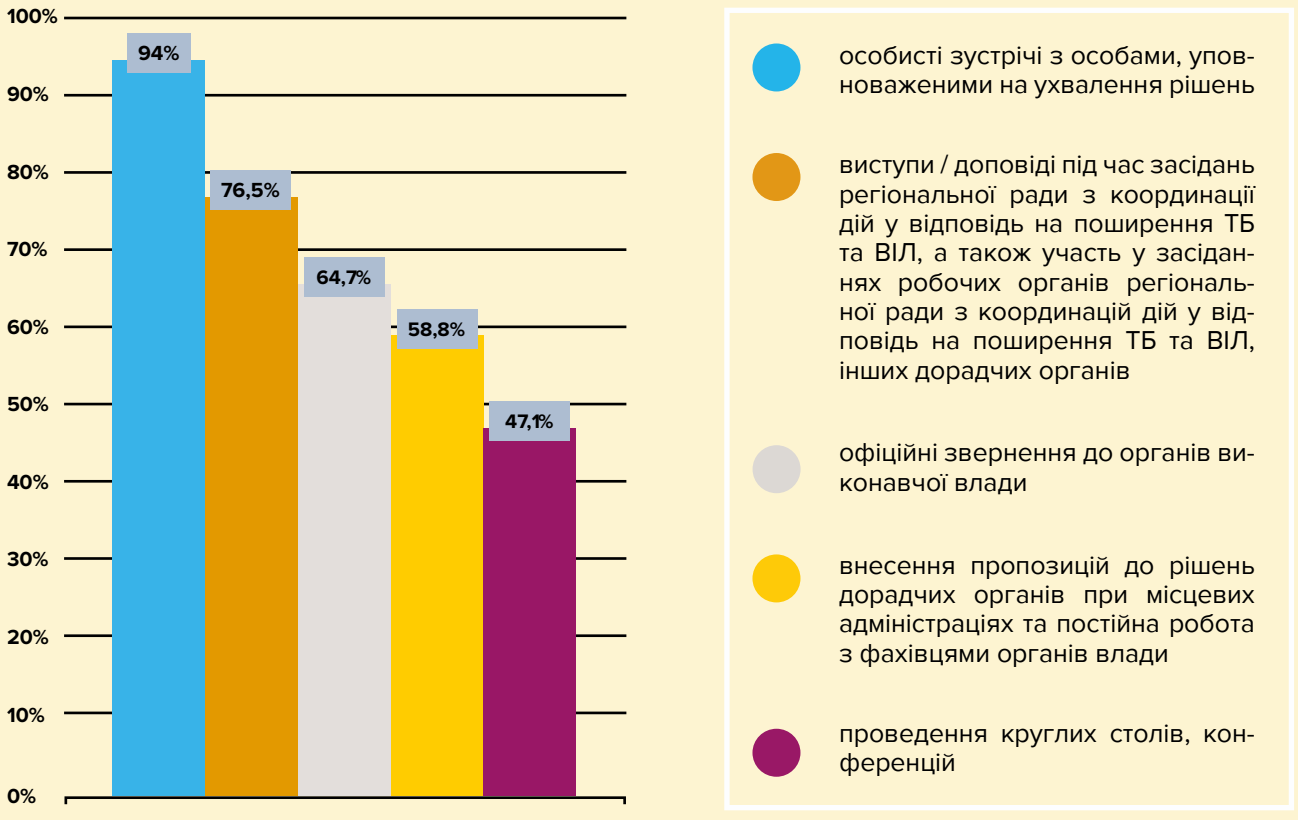
9 перескеруванням до БО «FREE ZONE» осіб, звільнених з установ виконання покарань (УВП), для взяття їх на облік у цивільних закладах охорони здоров'я щодо лікування ВІЛ, захворювання на туберкульоз, для отримання доконтактної профілактики та взяття у програму ЗПТ (Кіровоградська область);

10 подоланням епідемії ВІЛ і туберкульозу, а також зменшенням шкоди (місто Дніпро, Дніпропетровська область);

11 отриманням для організації фінансування з міського бюджету (місто Дніпро, Дніпропетровська область).

На думку опитаних, з огляду на їхній досвід, найефективнішими й найдієвішими для адвокації є та будуть такі інструменти й заходи:

НАЙЕФЕКТИВНІШІ Й НАЙДІЄВІШІ ІНСТРУМЕНТИ ТА ЗАХОДИ ДЛЯ АДВОКАЦІЇ

Отже, як було визначено, найефективнішими та найдієвішими інструментами й заходами для адвокації є:

1. особисті зустрічі з особами, уповноваженими на ухвалення рішень (94 %);
2. виступи / доповіді під час засідань регіональної ради з координації дій у відповідь на поширення ТБ та ВІЛ, а також участь у засіданнях робочих органів регіональної ради з координацій дій у відповідь на поширення ТБ та ВІЛ, інших дорадчих органів (76,5 %);
3. офіційні звернення до органів виконавчої влади (64,7 %);
4. внесення пропозицій до рішень дорадчих органів при місцевих адміністраціях та постійна робота з фахівцями органів влади (58,8 %);
5. проведення круглих столів, конференцій (47,1 %).

Приклади успішної адвокації на регіональному та місцевому рівнях

У практичному **посібнику** «Як адвокатувати питання здоров'я у громаді» зазначено такі основні складники успішної адвокаційної кампанії:

1. чітке бажання «відремонтувати» цей світ
2. бачення того, що треба змінити та якого результату досягти
3. детальний план дій
4. партнери, однодумці
5. готовність системно й методично працювати

Тож далі в контексті зазначених складників пропонуємо розглянути власне приклади успішної адвокації.

Приклад 1. Спільнота жінок, які живуть із ВІЛ, об'єднаних через **БО «Позитивні жінки»**. Спільнота має чітке бажання рухати світ і бачення того, що потрібно змінити. Важливим для цієї спільноти є просування питань, пов'язаних із подоланням акушерського насильства, збереженням здоров'я жінок і запобіганням передаванню ВІЛ від матері до дитини. У своєму доробку спільнота має приклад успішної адвокації одного із цих питань.

Зокрема, членкиня реградивід спільноти жінок, які живуть із ВІЛ, адвокатувала через Львівську обласну раду з координації дій у відповідь на поширення туберкульозу, ВІЛ-інфекції та інших соціально значущих хвороб виділення коштів із Львівсько-

го обласного бюджету на закупівлю препарату для припинення лактації у ВІЛ-позитивних жінок. Метою було забезпечити 100 % ВІЛ-позитивних породіль у Львівській області препаратами для припинення лактації (зацікавлена група становила 50+ ВІЛ-позитивних породіль на рік).

Для просування зазначеного питання було **виконано** такі **заходи**:

- визначено проблему в спільноті;
- виконано моніторинг Дорожньої карти з елімінації випадків передачі від матері до дитини ВІЛ-інфекції (далі — ЕПМД);
- підготовлено пропозицію та винесено її на засідання реради.

Опрацьоване питання представниця спільноти озвучила під час засідання реради 27 грудня 2023 року. За результатами його розгляду було підтримано виділення у 2024 році 25 тис. гривень для закупівлі препарату «Достинекс», який містить каберголін і використовується для припинення лактації у ВІЛ-позитивних жінок, що народили дітей (пп. **2.3 протокольного рішення**).

Основними **партнерами** у просуванні зазначеного питання стали: завідувач амбулаторно-поліклінічного відділення з лікування ВІЛ-інфекції / СНІДу, секретарка регіонального комітету з ЕПМД.

На виконання наведеного вище рішення завідувач амбулаторно-поліклінічного відділення з лікування ВІЛ-інфекції / СНІДу підготував **службову записку** на ім'я керівника закладу охорони здоров'я Львівської обласної ради з проханням винайти можливість придбати зазначений препарат для припинення лактації у ВІЛ-позитивних матерів у пологових будинках, що сприятиме зменшенню ризику передавання ВІЛ від матері до дитини.

> **Отриманий результат.** Згідно з ухваленим реградою рішенням, у 2024 році було здійснено закупівлю препарату, який містить каберголін і використовується для припинення лактації у ВІЛ-позитивних жінок, які народили дітей. Нині препарат доступний, і його отримують жінки області.

На **2024 рік** у контексті наказів МОЗ України *«Про затвердження клінічної настанови, заснованої на доказах, «Профілактика передачі ВІЛ від матері до дитини» та стандартів медичної допомоги «Профілактика передачі ВІЛ від матері до дитини»* від 26.04.2022 № 692 та *«Про затвердження Стандартів медичної допомоги «ВІЛ-інфекція»* від 16.11.2022 № 2092 спільнота жінок, які живуть із ВІЛ, у Львівській області поставила собі такі **завдання**, на виконання яких спрямовує свою адвокаційну роботу через реграду:

- забезпечити ВІЛ-позитивних жінок засобами контрацепції (внутрішньоматкові спіралі) з метою запобігання небажаній вагітності;
- забезпечити ВІЛ-позитивних жінок тестуванням на вірус ВПЛ та рідинним цитологічним дослідженням (ПАП-тест);
- забезпечити вакцинацію проти ВПЛ усім жінкам із ВІЛ віком від 9 до 45 років трьома дозами полівалентної (чотиривалентної або оптимально дев'ятивалентної) вакцини.

Зазначені завдання ввійшли до заходів **Дорожньої карти з елімінації випадків передачі ВІЛ від матері до дитини у Львівській області на 2024–2026 роки**, які було затверджено як додаток 1 до наказу ДОЗ Львівської ОДА від 22.08.2024 № 552.

Попри те, що для просування зазначеного питання не було сформовано адвокаційної стратегії, членкиня реради від спільноти зазначила, що, зважаючи на попередній успішний досвід, використовуватиме такі найдієвіші заходи: особисті зустрічі з особами, уповноваженими на ухвалення рішень; виступи / доповіді під час засідань реради; участь у громадських обговореннях; проведення громадської експертизи; участь у робочих засіданнях реради та інших дорадчих органів.

Приклад 2.
Спільнота жінок, які живуть із ВІЛ.

У Запорізькій області представниця спільноти протягом 2022–2023 років організовувала інформаційно-просвітницькі заходи для медичних працівників закладів охорони здоров'я м. Запоріжжя. Метою заходів було викорінення випадків стигми, дискримінації, акушерського насильства щодо жінок, які живуть із ВІЛ, і жінок, вразливих до ВІЛ.

За результатами проведених заходів було зафіксовано зменшення кількості випадків стигми й дискримінації щодо ВІЛ-позитивних жінок у закладах охорони здоров'я.

Партнерами для досягнення поставленої мети було залучено Департамент охорони здоров'я Запорізької обласної державної адміністрації і Запорізький обласний центр з профілактики та боротьби зі СНІДом.

На **2024-й** і майбутні роки представниця спільноти жінок, які живуть із ВІЛ, планує й надалі адвокатувати через раду в Запорізькій області питання викорінення випадків стигми та дискримінації, акушерського насильства щодо жінок, які живуть із ВІЛ, а також просувати питання забезпечення гіпоалергенними молочними сумішами дітей, народжених ВІЛ-позитивними жінками, й обстеження на ВІЛ партнерів вагітних жінок.

Приклад 3.
Спільнота людей, які живуть із наркозалежністю,

об'єднаних через **БО «ВОЛНА»**. Баченням спільноти є світ, у якому люди, що вживають наркотики (ЛВН) або живуть із наркозалежністю (ЛЖН), є повноцінними членами суспільства. Відповідно спільнота має чітке бажання просувати питання, пов'язані з дотриманням прав ЛВН/ЛЖН в усіх сферах життя. На регіональному рівні важливими для спільноти є питання, пов'язані з розширенням мережі сайтів ЗПТ, доступом до діагностики й лікування вірусних гепатитів, недопущенням стигми та дискримінації щодо ЛВН/ЛЖН.

Зокрема, у 2022–2023 роках із метою розширення мережі сайтів ЗПТ у Чернігівській області член реради від спільноти ЛВН адвокатував через Чернігівську обласну раду з питань протидії туберкульозу та ВІЛ-інфекції / СНІДу відкриття сайтів ЗПТ у місті Новгород-Сіверський і селищі Козелець Чернігівської області.

Основними **партнерами**, залученими до вирішення зазначеного питання, були: ДУ «Центр громадського здоров'я МОЗ України» (ЦГЗ), Чернігівська обласна психоневрологічна лікарня, Управління охорони здоров'я Чернігівської обласної державної адміністрації та секретар реради.

Для просування питання було виконано такі заходи:

- **аналіз потреб** у відкритті сайтів;
- пошук зацікавлених сторін у відкритті сайтів;
- робочі зустрічі із зацікавленими сторонами;
- підготовлено й подано **особисті заяви**, а також **письмові звернення** від організації на адреси визначених закладів охорони здоров'я;
- залучено зацікавлених осіб і партнерів;
- винесено питання на розгляд під час засідань реради.

На засідання реради, під час яких розглядали питання щодо відкриття нових сайтів ЗПТ у регіоні, запрошували представників ЦГЗ, а також керівників закладів охорони здоров'я, де пропонували відкрити сайти.

Згідно з пп. 5.5 протоколу засідання реради **від 9 березня 2023 року**, голові Козелецької громади було рекомендовано активно працювати з керівником КНП «Козелецька лікарня інтенсивного лікування» щодо відкриття сайту.

Відповідно до пп. 4.3 протоколу засідання реради **від 23 жовтня 2023 року**, управлінню охорони здоров'я Чернігівської ОДА доручено проаналізувати потребу в забезпеченні засобами ЗПТ й підготувати листи головам Козелецької та Новгород-Сіверської територіальних громад для опрацювання питань щодо створення сайтів ЗПТ у підпорядкованих медичних закладах (КНП «Козелецька лікарня інтенсивного лікування», КНП «Новгород-Сіверська центральна міська лікарня ім. І. В. Буяльського»). Також під час засідання реради протокольно зафіксовано виступ представника ЦГЗ, який зацентував на важливості функціонування наявних в області сайтів ЗПТ й відкриття за потреби нових сайтів ЗПТ на базі закладів охорони здоров'я з метою забезпечення пацієнтів засобами ЗПТ, зокрема в Козелецькій і Новгород-Сіверській громадах.

Наведені рішення реради мали позитивний вплив на вповноважених осіб, які ухвалили рішення на користь спільноти. Як результат, запрацював сайт ЗПТ в м. Новгород-Сіверський; завдяки донорським коштам, залученим БО «ВОЛНА», було зроблено ремонт кімнат сайту ЗПТ в селищі Козелець, який також незабаром почне працювати.

На цей час триває активна робота представника спільноти в реради для забезпечення відкриття сайту ЗПТ у селищі Козелець. Сайт працюватиме на базі КНП «Козелецька лікарня інтенсивного лікування», тож адміністрація нині вживає відповідних організаційних заходів (оформлення дозволів тощо).

Приклад 4.
Спільнота людей, які живуть із наркозалежністю.

У межах Одеської міської ради з координації дій у відповідь на поширення туберкульозу та ВІЛ членкиня спільноти просувала відкриття нового сайту ЗПТ в м. Одеса. Метою заходу було розширення в регіоні мережі сайтів ЗПТ.

Задля досягнення поставленої мети представниця спільноти у 2022 році опрацювала питання й виступила з пропозицією щодо відкриття нового сайту; упродовж 2023–2024 років разом зі спільнотою було взято участь у 14 **тренінгах для сімейних лікарів** у різних ЦПМСД м. Одеса.

Головними **партнерами** у просуванні зазначеного питання стали депутат міської ради, керівник партнерської громадської організації та директор міського центру профілактики та боротьби з ВІЛ/СНІДом.

За **результатами** проведених заходів у 2024 році було **відкрито два кабінети ЗПТ у ЦПМСД** м. Одеса.

Приклад 5.
Спільнота людей, які живуть із наркозалежністю.

Членкиня Полтавської обласної ради з координації дій у відповідь на поширення туберкульозу, ВІЛ та наркозалежності вже понад 5 років просуває важливі для спільноти питання. У межах роботи реради було надано чимало пропозицій для обговорення під час засідань. Метою обговорень було донести до відома членів, що спільнота планує робити й де вбачає потребу залучити відповідні ЗОЗ та інші організації, які залучені до реради, як партнерів у впровадженні адвокаційних заходів, які потім, поза засіданнями ради, допомагатимуть їх реалізовувати.

У період із 2019 до 2023 року в Полтавській області адвокатували питання щодо:

1. квоти (10 % від усіх постачань) препаратів лікування вірусних гепатитів у межах державної програми лікування для представників КГН;
2. відкриття в Полтавській області трьох сайтів ЗПТ;
3. профілактики передозувань у ЛЖН; залучення додаткового фінансування з обласного бюджету на виплату заробітної плати на рік для лікаря-гінеколога й акушерки в обласному Центрі профілактики та боротьби зі СНІДом;
4. залучення додаткового фінансування з обласного бюджету на закупівлю реактивів для ПЛР-обстеження на ВГС для КГН на базі лабораторії обласного Центру профілактики та боротьби зі СНІДом;
5. проведення семінарів (у Полтаві, Кременчуці, Миргороді, Лубнах) для медиків первинної ланки щодо програми зменшення шкоди та недопущення стигми й дискримінації щодо представників КГН.

У **2024 році** заплановано провести 7 навчальних заходів для медиків області.

Для досягнення поставлених цілей з адвокації використовували такі заходи:

1. листування;
2. робочі зустрічі з ключовими партнерами;
3. проведення круглих столів;
4. об'єднання та спільна робота в експертних групах і міжвідомчій робочій групі при реграді;
5. проведення флешмобів та акцій.

Головними **партнерами** у просуванні окреслених питань стали:

- головні лікарі профільних лікарень (Центр профілактики та боротьби зі СНІДом, інфекційна лікарня, ТБ-диспансер, наркодиспансер);
- заступники голови Полтавської ОДА;
- Центр громадського здоров'я Полтавської області;
- фахівці сервісної БО «Світло надії».

З представниками Департаменту охорони здоров'я Полтавської області та місцевих ДОЗ, за інформацією представниці спільноти в реграді, побудувати партнерство так і не вдалося.

У **планах** на майбутнє — просування через реграду питання щодо організації та проведення для медичних працівників закладів охорони здоров'я первинної ланки в Полтавській області просвітницьких заходів, спрямованих на підвищення рівня обізнаності щодо програм зменшення шкоди й недопущення під час надання медичних послуг стигми й дискримінації пацієнтів, які є представниками спільнот ключових груп населення.

Приклад 6.
Спільнота людей, які живуть із ВІЛ,

об'єднаних через найбільшу пацієнтську **БО «100% ЖИТТЯ»**, що має представництво в усіх регіонах України. Спільнота має чітко сформоване бажання боротися за життя за принципом «100 % українських пацієнтів мають 100 % доступу до лікування».

Представник спільноти людей (дорослих і дітей), які живуть із ВІЛ, а також хворих на туберкульоз та їхнього близького оточення, як член Дніпропетровської обласної ради з питань протидії туберкульозу та ВІЛ і Дніпровської міської ради з проблем ВІЛ-інфекції / СНІДу, туберкульозу та наркозалежності (далі — міська координрада) адвокатував виділення коштів із міського бюджету з метою надання соціальних послуг клієнтам і представникам вразливих груп через закупівлю таких соціальних послуг:

1. соціального супроводу для ВІЛ-інфікованих вагітних і породіль; сімей, у яких виховуються ВІЛ-інфіковані діти; сімей, у яких проживають ВІЛ-інфіковані особи, а також осіб, які живуть із ВІЛ чи мають інфекції, що передаються статевим шляхом (ІПСШ);
2. соціально-психологічної реабілітації осіб із залежністю від наркотичних засобів чи психотропних речовин;

3 соціальної адаптації осіб, звільнених від відбування покарання за злочини пов'язані зі вживанням, зберіганням чи розповсюдженням наркотичних речовин.

Представник спільноти брав участь у робочих групах і засіданнях міської координради, під час яких адвокатував виділення коштів із міського бюджету для покриття соціальних послуг для представників вразливих груп, що не покриваються в межах інших соціальних програм і проєктів.

Результатом адвокаційних заходів стало залучення коштів із міського бюджету в розмірі 300 тис. гривень. 19 липня 2023 року Дніпровська міська рада ухвалила **рішення** N° 8/39, згідно з яким було виділено з бюджету Дніпровської міської територіальної громади кошти на закупівлю соціальних послуг для вразливих груп населення, які мають соціально небезпечні хвороби.

Партнерами в межах цієї ініціативи були:

- департамент соціальної політики Дніпровської міської ради;
- Дніпровський міський центр соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді.

Приклад 7.
Спільнота людей, які живуть із ВІЛ.

Представник спільноти людей (дорослих і дітей), які живуть з ВІЛ, а також хворих на туберкульоз та їхнього близького оточення, як член Рівненської обласної ради з питань протидії туберкульозу та ВІЛ і Рівненської міської ради з питань ВІЛ-інфекції / СНІДу і туберкульозу адвокатував внесення змін до міської програми «Здоров'я рівнян». Змінами було передбачено внесення до програми додаткового заходу із закупівлі медико-соціальних послуг для супроводу хворих на туберкульоз, зокрема ВІЛ/ТБ, у неурядових організацій понад гарантований державою безоплатний пакет медичних послуг. Метою було домогтися виділення коштів і закупити послуги медико-соціального супроводу хворих на туберкульоз, зокрема ВІЛ/ТБ.

Для просування питання щодо внесення змін до міської програми «Здоров'я рівнян» було виконано такі заходи:

- винесено питання на засідання міської ради з питань протидії туберкульозу та ВІЛ;
- проведено зустріч із керівником департаменту охорони здоров'я;
- підготовлено й надіслано офіційний лист до міської ради щодо необхідності внесення змін до програми;
- прочитано доповідь під час засідання депутатської комісії з охорони здоров'я.

За **результатами** проведеної роботи було ухвалено зміни до програми та виділено кошти й закуплено послуги.

Крім того, **рішенням** виконавчого комітету Рівненської міської ради від 18 жовтня 2022 року № 135 було затверджено міську програму «Здоров'я громади» на 2023–2027 роки, до плану заходів якої внесено пп. 3.4 «Забезпечення надання медико-соціальних послуг для супроводу хворих на туберкульоз, в тому числі ВІЛ/ТБ, в неурядових організацій понад гарантований державою безоплатний пакет медичних послуг». Рівненська міська рада оприлюднила звіти про виконання програми та зазначеного пункту за **12 місяців 2023 року** та за **І квартал 2024 року**.

Приклад 8. Спільнота людей, які лікують туберкульоз.

Через Чернівецьку обласну раду з координації дій у відповідь на поширення туберкульозу та ВІЛ регіональна представниця просуває інтереси спільноти людей, які лікують туберкульоз.

Протягом 2022–2023 років предметом адвокації було питання утворення при реграді регіональної експертної робочої групи з реагування на бар'єри та порушення прав людей із туберкульозом із метою проведення роботи з усунення або зниження рівня бар'єрів, з якими стикаються пацієнти з ТБ та їхнє близьке оточення під час діагностики й лікування, шляхом:

- комунікації з пацієнтами щодо розуміння ними своїх прав і готовності їх обстоювати тощо;
- переадресації до фахівців відповідних відомств і установ, відпрацювання моделі реагування на бар'єри на рівні регіональних і місцевих органів влади;
- розроблення рекомендацій і пропозицій щодо внесення змін до нормативно-правових актів та інших стратегічних документів, що регулюють питання дотримання прав людей, яких торкнулася проблема ТБ, під час організації та надання послуг, пов'язаних із ТБ (за потреби).

У просуванні питання використовують такі заходи:

- підготування й надсилання офіційних звернень до органів місцевого самоврядування;
- залучення партнерських організацій;
- ведення діалогу з місцевими департаментами при Чернівецькій обласній раді.

Партнерами стали:

- місцеві медичні заклади — ОКНП «Медичний центр»;
- партнерські організації БО «100% ЖИТТЯ.ЧЕРНІВЦІ»;
- БО «БФ «Позитивні жінки. Чернівці»».

Як **результат**, відновлено роботу міжсекторальної робочої групи при реграді, яка забезпечує також реагування на бар'єри та порушення прав людей із туберкульозом.

Представники спільноти із числа осіб, які утримуються в установах виконання покарань, і звільнених осіб, що відбули покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, об'єдналися в **БО «FREE ZONE»**, яка підтримує спільноту на місцевому рівні й адвокатує зміни на національному. Діяльність і проєкти БО «FREE ZONE» спрямовано на забезпечення рівності в доступі до медико-соціальних послуг як для людей, що перебувають у тюрмах, так і для тих, хто вийшов на свободу.

Приклад 9. Регіональний координатор організації через представництво інтересів у складі Кіровоградської обласної координаційної ради з питань протидії туберкульозу та ВІЛ-інфекції / СНІДу просував питання налагодження співпраці з партнерськими організаціями, що полягала у скеруванні осіб, звільнених з установ виконання покарань, до регіонального осередку організації для їх подальшого заселення до шелтерів.

Партнерами в реалізації цього питання стали:

- філія ДУ «Центр охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби Міністерства юстиції України»;
- шелтери, які працюють у регіоні з внутрішньо переміщеними особами (ВПО).

Як **результат**, були поодинокі випадки, коли до регіонального представника звертались щодо цього питання самі шелтери.

Предметом адвокації на **2024-й** і майбутні роки стало питання переадресації до регіонального представника БО «FREE ZONE» осіб, звільнених з установ виконання покарань, для взяття їх на облік у цивільних закладах охорони здоров'я. Завдяки цьому підопічна категорія зможе отримувати антиретровірусну терапію, належне лікування туберкульозу, доконтактну профілактику, а також брати участь у програмі замісної терапії.

Адвокаційна стратегія просування цього питання передбачає внесення до протоколу відповідного рішення за результатами засідання реради.

Спільнота чоловіків, які мають сексуальні стосунки із чоловіками, об'єднаних через **ГО «АЛЬЯНС.ГЛОБАЛ»**, що спеціалізується на наданні послуг, пов'язаних із ВІЛ/СНІДом, вірусними гепатитами та інфекціями, що передаються статевим шляхом (ІПСШ) серед чоловіків, які практикують секс із чоловіками (ЧСЧ), зосереджена на розвитку та консолідації ЛГБТІК+ спільноти; захисті прав людини та сприянні зменшенню гомо-, бі- та трансфобії в українському суспільстві.

Приклад 10. Регіональний координатор ГО «АЛЬЯНС.ГЛОБАЛ» представляє інтереси спільноти ЧСЧ та ЛГБТІК+ у Харківській обласній раді з питань протидії туберкульозу та ВІЛ-інфекції / СНІДу.

У межах роботи реради представник спільноти подавав інформацію про становище у сфері профілактики ВІЛ для ключової групи ЧСЧ, про соціально-гуманітарну, пра-

возахисну, просвітницьку діяльність організацій спільноти на місцевому рівні, а також рекомендації щодо розширення доступу до послуг із доконтактної профілактики для ключової групи ЧСЧ.

Оскільки від початку повномасштабного вторгнення робота реграді при Харківській обласній державній адміністрації була обмеженою, а представництво у складі ради недовготривалим, то зазначені питання стали предметом адвокації на **2024-й** і наступні роки.

За результатами опитування було виявлено також і неуспішні випадки адвокатування ініціатив через реграді.

Наприклад представниці спільноти жінок, які живуть із ВІЛ, у Полтавській, Черкаській, Чернівецькій, Івано-Франківській областях адвокатували закупівлю молочних сумішей для ВІЛ-експонованих дітей віком до 1 року за кошти обласного / місцевих бюджетів, але станом на сьогодні очікуваного результату отримано не було.

У Полтавській області кошти не було виділено, оскільки Центр профілактики ВІЛ-інфекції та боротьби зі СНІДом, на який пропонували виділити кошти для здійснення закупівлі, перебував у процесі реорганізації.

У Черкаській області офіційне листування виявилося безрезультатним. Зокрема, надходять відповіді про те, що ОТГ роблять такі закупівлі для районів самостійно. Однак немає жодних офіційних даних щодо того, скільки було виділено коштів і скільки зроблено закупівель. Водночас, за інформацією, отриманою від педіаторки, більшість жінок закуповує ці суміші власним коштом і лише частина жінок отримує їх безкоштовно в районах, а частина — як гуманітарну допомогу.

3. Методичні рекомендації

щодо впровадження оцінювання ефективності адвокаційних заходів у межах діяльності регіональних рад із координації дій у відповідь на поширення туберкульозу та ВІЛ-інфекції / СНІДу

Адвокація в межах діяльності регіональних рад провадиться через ініціативи представників НУО, зокрема організацій спільнот, оскільки кінцевою метою адвокатування того чи іншого питання є внесення змін до політичної та/або владної структури. Відповідно, адвокація в межах діяльності регіональних рад є процесом політикоутворення, спрямованим на задоволення потреб спільноти, де регіональна рада є середовищем, в умовах якого та згідно з особливостями структури управління й політик якого відбувається адвокатування.

Адвокаційний захід у межах діяльності регіональної ради впроваджується згідно із завданнями та за допомогою інструментів представників спільнот і ключових груп, делегованих для роботи в регіональних радах, через:

1. привернення уваги до наявної проблематики та винесення проблеми на порядок денний;
2. формування сприятливого середовища й залучення представників зацікавлених сторін до партнерства та підтримки ініціатив, спрямованих на вирішення проблемного питання як такого, що є суспільно значущим, обґрунтованим, з доведеним впливом на програму тощо.
3. залучення представників зацікавлених сторін відповідного експертного середовища до спільних дій і пошуку дієвих рішень щодо проблемного питання, а також, за потреби, просування його для подальшого вирішення на інших рівнях політикоутворення.

Метою адвокації в межах діяльності регіональних рад є забезпечення представництва інтересів спільнот і ключових груп на національному / регіональному рівнях через:

- вплив на програми та заходи у сфері громадського здоров'я;
- впровадження цільових адвокаційних заходів, спрямованих на ухвалення оперативних управлінських рішень / заходів реагування на потреби спільноти.

Задля розуміння, чи досягає адвокаційна діяльність своєї мети, потрібно її оцінити. Допоможуть у цьому наведені далі показники та критерії.

ПОКАЗНИКИ ВПЛИВУ АДВОКАЦІЙНИХ ВТРУЧАНЬ

Показники непрямого впливу	**Показники непрямого впливу**, або проміжних адвокаційних втручань, що є невіддільною частиною адвокаційних процесів, часто становлять підґрунтя для здійснення адвокаційних втручань прямого впливу. Зокрема, це: **1. Забезпечення представництва спільноти у складі регіональної ради:** ▶ **ініціювання процесу делегування або ротації:** цикл необхідних процедурних заходів; оголошення, утворення адміністративної групи; проведення відбору; надання документації до секретаріату регіональної ради; ▶ **забезпечення активної участі в роботі регіональної ради:** ініціювання скликання засідань регіональної ради, надання пропозицій до порядку денного засідання та відповідного проєкту рішення, доведення рішення регіо нальної ради до відома зацікавлених партнерів і відстеження його виконання; ▶ **забезпечення активної участі у плануванні та напрацюванні пропозицій:** надання пропозицій до плану роботи регіональної ради та забезпечення його виконання. **2. Підвищення репутаційного рівня організації спільнот у межах діяльності регіональної ради та загалом на рівні регіону:** ▶ участь у публічних заходах, зокрема й адвокаційних, які стосуються потреб спільноти, членів регіональної ради та зацікавлених сторін; ▶ винесення на розгляд інформації про діяльність організації спільнот: звіти про результати впровадження програм і заходів, приклади успішних справ, справ за участі партнерів тощо; ▶ активна участь в оцінюванні програм і заходів (зокрема, моніторингових візитах, заходах реагування на звернення щодо необхідності оцінювання / аналізу ситуації тощо), які стосуються не лише потреб спільноти, а й програм громадського здоров'я загалом; ▶ надання експертної підтримки та/або підтримки зусиль партнерським організаціям і представникам інших спільнот не лише в адвокаційних, а й інших програмних ініціативах, що стосуються потреб спільноти зокрема і програм громадського здоров'я загалом. **3. Інформаційний супровід:** ▶ активне висвітлення через усі доступні канали інформації про поточну діяльність, заплановані та виконані адвокаційні заходи, етапи ухвалення необхідних управлінських рішень, зокрема в контексті засідань регіональної ради та інших дотичних заходів; ▶ залучення до публічного простору членів регіональної ради та зацікавлених сторін, зокрема установ та організацій, які вони представляють, для висвітлення спільної роботи / результатів, ініціатив тощо та розширення цільової аудиторії.
Показники прямого впливу	**Показники прямого впливу**, або адвокаційних втручань, спрямованих на цільові програми у сфері громадського здоров'я та державну політику загалом. До них належать: ▶ показники впливу на цільові програми; ▶ показники впливу на цільові заходи.

Показники впливу на цільові програми	**1. Подолання програмних бар'єрів, які перешкоджають доступу до послуг або ускладнюють його, обмежують права представників спільноти тощо:** ▶ аналіз прогалин / бар'єрів цільових регіональних / місцевих програм, окремих компонентів цільових, донорських та інших цільових програм, з урахуванням потреб спільноти та відповідно до заходів адвокаційного плану спільноти (якщо такий є); ▶ напрацювання відповідних пропозицій та винесення їх на розгляд регіональної ради; ▶ забезпечення участі в ініційованих у межах роботи регіональної ради заходах щодо збирання пропозицій до цільових національних програм, окремих компонентів цільових, донорських та інших програм з урахуванням потреб спільноти; ▶ забезпечення участі в підготуванні пропозицій до органів влади / місцевого самоврядування або безпосереднє подання таких пропозицій; ▶ забезпечення супроводу пропозицій на всіх рівнях їх розгляду та погодження; ▶ забезпечення комунікації з відповідальними виконавцями цільових регіональних / місцевих програм, окремих компонентів цільових, донорських та інших цільових програм (зокрема, і щодо тих, які не потребують змін чи доповнень, а потребують належного виконання). **2. Подолання правових бар'єрів, які перешкоджають доступу до програм або ускладнюють його, обмежують права представників спільноти тощо:** ▶ визначення правових бар'єрів у контексті наявної проблематики; ▶ аналіз поточного стану нормативно-правових актів (НПА), порівняльний аналіз на відповідність міжнародним стандартам, законодавству ЄС, протоколам, рекомендаціям і найкращим практикам у сфері тощо; ▶ забезпечення участі в розробленні ініціативного пакета або безпосереднє його розроблення: аргументація необхідності / доцільності внесення змін до НПА (статистика, результати досліджень тощо), юридична експертиза та ін.; ▶ напрацювання відповідних пропозицій і винесення їх на розгляд регіональної ради; ▶ забезпечення участі або безпосереднє подання пропозицій до органів влади / місцевого самоврядування; ▶ забезпечення супроводу пропозицій на всіх рівнях їх розгляду та погодження; ▶ мобілізація ключової спільноти (спільнот), а також зацікавлених партнерів для формування громадського тиску, проведення публічного обговорення з представниками державних органів та органів місцевого самоврядування (за потреби); ▶ забезпечення комунікації з відповідальними виконавцями НПА (зокрема, і тих, що не потребують змін чи доповнень, а потребують належного виконання).
Показники впливу на цільові заходи	**1.** Одним із ключових адвокаційних напрямів у контексті впливу на цільові заходи є їх фінансування. **Бюджетна адвокація в межах діяльності регіональної ради** передбачає розроблення запитів на фінансування програм, зокрема за напрямами, які спрямовані на задоволення потреб спільноти, або впровадження втручань для виділення коштів із державного / місцевих бюджетів, серед яких:

	▶ здійснення аналізу покриття потреб спільноти на рівні регіону за кошти державного / місцевого бюджетів, а також за кошти програм донорів і розроблення відповідних програмної та/або проєктної пропозиції; ▶ залучення експертизи щодо підготування та подання відповідних запитів на фінансування програм, їх обґрунтування на рівні регіональної ради та на всіх етапах погодження програмної та/або проєктної пропозиції; ▶ забезпечення участі в поданні (або безпосереднє подання) програмної та/або проєктної пропозиції до розпорядника коштів; відстеження кількісного та якісного результату впливу (чи отримано кошти; у якому обсязі від запитуваних; яке їх цільове використання та вплив на програму тощо). **2. Адвокація окремих заходів, проєктів або окремих програмних напрямів у контексті програм громадського здоров'я та дотичних до них**, що передбачає комплексний підхід до просування й захисту важливих соціальних питань, але не має прямого впливу на програми, пов'язані з протидією туберкульозу та ВІЛ-інфекції / СНІДу. Зокрема, це напрями, які стосуються правозахисної роботи, легалізації або декриміналізації певних явищ у суспільстві, які опосередковано впливають на рівень захворюваності на ВІЛ/ТБ, але безпосередньо стосуються організацій спільнот тощо.
Показники посилення впливу	**Сучасні підходи та запровадження інновацій** Показники посилення впливу, на відміну від показників непрямого впливу, не є показниками проміжних адвокаційних втручань, як і не є частиною адвокаційних процесів. Це: ▶ **пошук дієвих інноваційних рішень** щодо покращення програмних заходів, підходів і технологій, які можуть надалі стати предметом адвокації; ▶ **відстеження змін щодо ефективності й актуальності впроваджуваних програмних заходів** — аналіз зниження показників захворюваності

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ АДВОКАЦІЙНИХ ЗАХОДІВ	
Підходи до оцінювання адвокаційних заходів	Оцінювання адвокаційних заходів є необхідним втручанням для визначення їхньої ефективності та внеску в досягнення поставлених цілей. **Головними критеріями** є: **1. відповідність** адвокаційних заходів визначеним цілям і пріоритетам: чи відповідає кінцева мета потребам спільноти; чи демонструють досягнені цілі, зокрема проміжні, прямий вплив або ж тенденції до впливу на програми, спрямовані на задоволення потреб спільноти; **2. вплив** заходів на політичні рішення чи зміни в політиці, а також чи вдалося змінити законодавство або політику на користь цілей / програм; яких саме політичних змін вдалося досягти та який рівень політичних рішень / документів тощо; **3. залучення** ключових стейкхолдерів, громадськості, медіа або інших ключових осіб (політиків, експертів, лідерів думок, чия участь могла б суттєво підтримати адвокаційний захід / кампанію); **4. інформаційний супровід** адвокаційних втручань та їх активне висвітлення: чи вдалося вплинути на громадську думку та/або змінити ставлення в суспільстві (окремій аудиторії) щодо предмету / явища, стосовно якого провадяться адвокаційні втручання; **5. стратегічність:** ефективність використання адвокаційних інструментів, а також чи були вони доцільними та результативними; **6. ресурси:** ефективність використання ресурсів, зокрема фінансових, людських, часових, а також чи були витрати / обсяг ресурсів пропорційними досягнутим результатам; **7. моніторинг та оцінка:** достовірність і точність даних щодо отриманих результатів; **8. стійкість:** чи вдалося досягти тривалості та стійкості результатів впроваджених адвокаційних заходів, зокрема чи залишилися адвокатовані зміни / ініціативи в соціальному, медичному або політичному середовищі після завершення адвокаційного заходу / кампанії; **9. зворотний зв'язок** від учасників адвокаційних заходів, партнерів і цільової аудиторії для аналізу набутого досвіду, а також його використання задля вжиття заходів реагування на можливі недоліки або задля покращення майбутніх адвокаційних втручань.

Алгоритм оцінювання

Основними етапами оцінювання відповідно до заданих показників і критеріїв оцінки можуть бути:

Показники	Критерії оцінки
1. Досягнення цілей	
% виконання короткострокових цілей (наприклад, 80 % цілей досягнуто). **% виконання довгострокових цілей** (наприклад, законопроєкт ухвалено)	**Короткострокові цілі** (наприклад, кількість залучених учасників, кількість проміжних документів — протоколів, звернень тощо). **Довгострокові цілі** (зміна в політиці, нові закони, покращення програм, послуг, умов тощо)
2. Вплив на аудиторію	
Зміна обізнаності (відсоток людей, які дізналися про проблему). **Зміна ставлення** (результати опитувань до та після адвокаційної	**Збільшення обізнаності** (зміни в рівні обізнаності про проблему). **Зміни у ставленні** (чи змінюється ставлення людей до проблеми)
3. Мобілізація ресурсів	
Фінансовий ресурс (скільки грошей було зібрано, план / факт). **Час і зусилля** (кількість годин роботи волонтерів, трудозатрат)	**Фінансові ресурси** (скільки було залучено коштів). **Час і зусилля** (кількість людей, залучених до заходів, і їхній внесок)
4. Ефективність комунікації	
Медіапокриття (кількість статей, інтерв'ю, згадок у медіа). **Якість контенту** (аналіз контенту, відгуки аудиторії)	**Залучення медіа** (кількість публікацій, ефективність медіапокриття). **Якість контенту** (чіткість, зрозумілість, переконливість повідомлень)
5. Стратегічне управління	
Оцінка планування (співвідношення плану до фактичного виконання). **Адаптивність** (кількість і швидкість внесених коректив)	**Планування** (наскільки добре було сплановано захід). **Адаптивність** (здатність реагувати на зміни та виклики)

Підходи до оцінювання за показниками:

Показники непрямого впливу можна оцінити лише як **«виконано / не виконано» або «забезпечено / не забезпечено»**.

Показники прямого впливу можна оцінювати **за шкалою або у відсоткових значеннях та абсолютних числах**.

Показники посилення впливу можна оцінити як **«застосовуються / не застосовуються» або за шкалою**.

	Шкала оцінювання: **1 — дуже низький рівень:** досить серйозні проблеми з досягненням цілей або досягнень немає. **2 — низький рівень:** часткове досягнення цілей або недостатній вплив. **3 — середній рівень:** помітні досягнення, але є значні сфери для покращення. **4 — високий рівень:** добре виконані завдання, значний позитивний вплив. **5 — дуже високий рівень:** високий рівень досягнень, надзвичайно великий вплив, успішне управління ресурсами та комунікаціями. **Ключові етапи збирання даних:** 1. розроблення інструментів збирання даних: анкети, опитування тощо; 2. визначення джерел даних для подальшого аналізу (НПА, фінансові звіти, опитування аудиторії тощо); 3. відповідність досягнутих результатів запланованим цілям, можливі розбіжності в результатах збору даних; 4. оцінювання ефективності відповідно до результатів аналізу за показниками та відповідно до шкали оцінювання; 5. визначення проблемних зон, де за результатами аналізу є показники «не виконано», «не застосовується», низькі відсотки й абсолютні значення, а також низька загальна оцінка за шкалою оцінювання; 6. формування висновків і рекомендацій щодо можливих змін у підходах до адвокаційних заходів, змін у стратегії, тактиці або управлінні ресурсами
Оцінювання ефективності за показниками впливу адвокаційних втручань	**Ефективність за показниками впливу адвокаційних втручань оцінюють** за дев'ятьма наведеними вище головними критеріями, водночас результати за кожним напрямом мають бути підтверджені (підтвердженням можуть бути відповідні НПА, проєкти документів, офіційне листування, протоколи зустрічей, порядки денні, пресрелізи тощо). Оцінювання ефективності за показниками впливу також **є інструментом ефективного планування адвокаційних втручань**. Нижче в таблиці наведено приклади за кожним показником щодо впроваджених адвокаційних втручань та їхнього впливу на кінцеву мету, прямого впливу на програму та потреби спільноти, а також впливу на політику загалом. Показники непрямого впливу як заходи, що є підґрунтям для прямих адвокаційних втручань, і показники посилення впливу теж потрібно оцінювати за критеріями, оскільки вони є частиною адвокаційних процесів

Критерії / Показники	Відповідність	Вплив на політику	Залучення й підтримка	Інформаційний супровід	Стратегічність	Ресурси	Моніторинг та оцінювання	Стійкість	Зворотний зв'язок
Показники непрямого впливу									
Забезпечення представництва спільноти у складі регіональної ради	Вжиття заходів для обрання та/або делегування	Внесення змін до положення, посадового складу (наприклад, нова квота)	Секретаріат, члени РКР: з погляду приведення у відповідність положення / складу до національних політик	Забезпечення відкритостіпроцесу делегування, а також відповідність нормам офіційного листування	Питання спільноти — на порядку денному. Налагодження співпраці із секретаріатом / секретарем	Залучення ресурсів для підготування пакета документів або для необхідного навчання з комунікацій, адвокації тощо	Відстеження проміжних результатів (чи дійшов лист, чи внесено відповідні зміни до складу)	Нова квота, якщо раніше такої не було. Або посилення позицій спільноти із залученням до РКР лідера з відповідною експертизою тощо	Немає недоліків / ризиків або навпаки (наприклад, нечітко сформульовані цілі чи загалом невідповідне офіційне листування, невідповідний отримувач / розпорядник інформації тощо)
Підвищення репутаційного рівня організації спільнот у межах діяльності регіональної ради та загалом на рівні регіону	Забезпечення впізнаваності й обізнаності про діяльність організації	Експертна участь у цільових заходах (нарадах, семінарах, робочих групах тощо), спрямованих на зміни в політиці	Наприклад залучення до ініціативи або під час публічного виступу представника спільноти додаткової специфічної експертизи, зокрема експерта високого рівня тощо	Інформування громадськості про специфічну експертизу / досвід спільноти	Збільшення кількості партнерів, посилення взаємодії зі стейкхолдерами тощо	Залучення ресурсів для виготовлення рекламної / брендової / сувенірної продукції організації; для організації публічних заходів; для забезпечення технічної підтримки заходів партнерів державного сектору тощо	Відстеження впливу організації на процеси / заходи у сфері ВІЛ/ТБ та в інших зонах перетину інтересів зацікавлених партнерів	Посилення позицій організації в колі стейкхолдерів	Немає недоліків / ризиків або, навпаки, є проблемні місця щодо розвитку партнерських відносин і налагодження каналів взаємодії зі стейкхолдерами тощо
Інформаційний супровід	Привернення уваги до проблематики / потреб спільноти	Вплив на громадську думку, зокрема на думку тих, хто ухвалює управлінські / політичні рішення	Залучення партнерських організацій для всебічного охоплення цільової аудиторії	Залучення ЗМІ, активна робота в соціальних мережах, постійне інформування через сайт організації	Проблематика / потреби спільнот як частина суспільно значущих явищ	Залучення ресурсів для забезпечення експертного інформаційного супроводу: ведення сайту і сторінок у соціальних мережах, написання якісного інформаційного матеріалу	Відстеження частоти поширення в публічному просторі інформації щодо проблематики / потреб спільноти	Посилення позицій організації в публічному просторі	Немає недоліків / ризиків або, навпаки, є прогалини щодо актуальності, оперативності та рівня впливу інформації на аудиторію, привернення уваги й рівня публічного обговорення тематики публікацій тощо
Показники прямого впливу									
Показники впливу на цільові програми									
Подолання програмних бар'єрів, які перешкоджають доступу до послуг або ускладнюють його, обмежують права представників спільноти тощо	Політикоутворення, спрямоване на вирішення проблем / задоволення потреб спільноти на рівні програмних документів / цільових програм тощо	Системні дії щодо забезпечення безбар'єрного доступу до послуг	Залучення до співпраці надавачів та отримувачів послуг у контексті спільних зусиль, спрямованих на забезпечення безбар'єрного доступу до послуг	Залучення ЗМІ, активна робота в соціальних мережах, постійне інформування через сайт організації	Проблематику / потреби спільноти враховано на рівні програмних документів / цільових програм тощо	Залучення ресурсів для забезпечення необхідної експертизи під час підготування проєктів документів та їх подання відповідно до структури управління й вимог регламенту тощо	Відстеження на етапах погодження, оприлюднення, доведення до відома зацікавлених сторін і виконавців	Забезпечення послугами відповідно до порядків, визначених програмними документами / цільовими програмами тощо	Немає недоліків / ризиків або, навпаки, є слабкі місця щодо актуальності заходів політикоутворення, процедури підготування та погодження відповідних програмних документів / цільових програм тощо

Критерії / Показники	Відповідність	Вплив на політику	Залучення й підтримка	Інформаційний супровід	Стратегічність	Ресурси	Моніторинг та оцінювання	Стійкість	Зворотний зв'язок
Показники прямого впливу									
Показники впливу на цільові програми									
Подолання правових бар'єрів, які перешкоджають доступу до програм або ускладнюють його, обмежують права представників спільноти тощо	Політикоутворення, спрямоване на вирішення проблем / задоволення потреб спільноти на рівні НПА	Системні дії щодо нормативно-правового врегулювання положень, задекларованих програмах, а також їх впровадження	Залучення до співпраці держслужбовців, управлінців і політиків для напрацювання спільних зусиль щодо вирішення проблем / задоволення потреб спільноти на рівні НПА	Залучення ЗМІ, активна робота в соціальних мережах, постійне інформування через сайт організації	Проблематику / потреби спільноти задекларовано на рівні НПА	Залучення ресурсів для забезпечення необхідної експертизи під час підготування проєктів НПА та їх подання відповідно до структури управління / політичної структури та вимог регламенту тощо	Відстеження на етапах погодження, оприлюднення, доведення до відома зацікавлених сторін і виконавців	Програми діють відповідно до НПА	Немає недоліків / ризиків або, навпаки, є прогалини щодо актуальності заходів політикоутворення, процедури підготування та погодження відповідних НПА тощо
Показники впливу на цільові заходи									
Бюджетна адвокація в межах діяльності регіональної ради	Ресурсне забезпечення програм і заходів, спрямованих на потреби спільноти	Системні дії щодо врегулювання питань ресурсного забезпечення (фінансування) програм і заходів на рівні державної політики	Залучення до співпраці держслужбовців, управлінців і політиків для спільних зусиль щодо врахування потреб спільнот на рівні програмних документів / цільових програм із відповідним фінансуванням	Залучення ЗМІ, активна робота в соціальних мережах, постійне інформування через сайт організації	Задекларовані на рівні програмних документів / цільових програм потреби спільноти забезпечено відповідним фінансуванням і профінансовано	Залучення ресурсів для забезпечення необхідної експертизи у здійсненні розрахунків, підготуванні проєктів документів та їх поданні відповідно до структури управління й вимог регламенту тощо	Відстеження на етапах погодження програмних документів / цільових програм із відповідним їх фінансуванням, оприлюднення та відповідного виділення коштів	Виділено ресурсне забезпечення (фінансування) відповідно до програмних документів / цільових програм	Немає недоліків / ризиків або, навпаки, є слабкі місця щодо актуальності ресурсного забезпечення (фінансування) за визначеними напрямами програм, щодо процедури підготування та погодження відповідних програмних документів / цільових програм тощо
Адвокація окремих заходів, проєктів або окремих програмних напрямів у контексті програм громадського здоров'я та дотичних до них	Політикоутворення, спрямоване на вирішення проблем / забезпечення потреб у межах програм громадського здоров'я та дотичних до них	Системні дії щодо врегулювання питань реалізації програм і заходів у межах програм громадського здоров'я	Надання власного ресурсу / залученість спільноти до питань, що мають ширший контекст і є частиною реалізації програм та заходів у сфері громадського здоров'я загалом	Залучення ЗМІ, активна робота в соціальних мережах, постійне інформування через сайт організації	Спільнота є активним учасником усіх процесів, пов'язаних із формуванням державної політики у сфері громадського здоров'я	Залучення ресурсів для забезпечення необхідної експертизи у здійснені аналізу потреб, підготування проєктів документів і їх подання відповідно до структури управління та вимог регламенту тощо	Відстеження на етапах погодження, оприлюднення, доведення до відома зацікавлених сторін і виконавців	Забезпечення впливу спільноти на програми та заходи у сфері громадського здоров'я загалом	Немає недоліків / ризиків або, навпаки, є прогалини щодо актуальності заходів, процедури підготування та погодження відповідних документів, НПА тощо

Критерії / Показники	Відповідність	Вплив на політику	Залучення й підтримка	Інформаційний супровід	Стратегічність	Ресурси	Моніторинг та оцінювання	Стійкість	Зворотний зв'язок
Показники прямого впливу									
Показники посилення впливу									
Пошук дієвих інноваційних рішень	Впровадження інноваційних підходів, найкращих практик, інструментів і технологій для прискорення прогресу щодо впровадження програм і заходів	Системні дії щодо відстеження тенденцій і способів їх імплементації у впровадження програм та заходів	Залучення всіх зацікавлених партнерів, а також експертів високого рівня за напрямами, які потребують інноваційних рішень	Залучення ЗМІ, активна робота в соціальних мережах, постійне інформування через сайт організації	Спільнота генерує ідеї та є рушійною силою щодо їх втілення	Залучення ресурсів для забезпечення необхідної експертизи, впровадження нових інструментів, моделей тощо	Відстеження впливу інноваційних підходів на прогрес у впровадженні програм і заходів	Забезпечення впливу спільноти на програми та заходи у сфері громадського здоров'я загалом	Немає недоліків / ризиків або, навпаки, є прогалини щодо оцінювання програм, аналізу даних, їх подальшого адекватного використання у проєктах документів / програмах тощо
Відстеження змін щодо ефективності й актуальності впроваджуваних програмних заходів	Впровадження заходів реагування на зміни в підходах до реалізації програм і заходів, дієвості ухвалених рішень та способів їх реалізації тощо	Системні дії щодо відстеження показників ефективності програм і заходів загалом	Залучення всіх зацікавлених партнерів, а також експертів високого рівня за напрямами, які потребують впровадження змін у підходах до реалізації програм	Залучення ЗМІ, активна робота в соціальних мережах, постійне інформування через сайт організації	Спільнота впливає на впровадження змін у підходах до реалізації програм	Залучення ресурсів для забезпечення необхідної експертизи, збирання аналітичних даних, напрацювання відповідних пропозицій	Відстеження впливу заходів реагування на впровадження змін у підходах до реалізації програм	Забезпечення впливу спільноти на програми та заходи у сфері громадського здоров'я загалом	Немає недоліків / ризиків або, навпаки, є слабкі місця щодо оцінювання програм, аналізу даних, їх подальшого адекватного використання у проєктах документів / програмах тощо

4. Уніфікація планування,

впровадження й оцінювання заходів

із посилення ефективності представників спільнот у регіональних радах із координації дій у відповідь на поширення туберкульозу та ВІЛ- інфекції / СНІДу

Ефективна робота на спільний результат передбачає уніфікацію таких процесів, як планування, впровадження та оцінювання заходів. Задля формування єдиного підходу варто розробити спільний шаблон, прикладом якого може слугувати наведений далі документ.

МЕТА:

посилення ролі спільнот у координаційних механізмах країни щодо розроблення та впровадження програм і заходів, спрямованих на забезпечення потреб представників спільнот; програм громадського здоров'я, а також відстеження результатів впливу представників спільнот на програми та відповідне планування діяльності.

СТРУКТУРА ДОКУМЕНТА:

1. представництво спільноти у складі регіональної ради;
2. активна участь у роботі регіональної ради;
3. активна участь у плануванні та напрацюванні пропозицій;
4. адвокаційні заходи в межах діяльності регіональної ради;
5. участь у розробленні, внесенні змін, просуванні НПА, політик, положень, порядків тощо;
6. фінансування програм і заходів;
7. партнерство та репутаційні заходи;
8. моніторинг та оцінювання програм і програмних заходів;
9. інформаційний супровід;
10. підвищення рівня експертизи;
11. звітування;
12. документування;
13. форма звітності.

Планування, впровадження й оцінювання заходів у межах діяльності регіональної ради			
Напрям діяльності	**Цільові заходи**	**Інструменти**	**Терміни**
1. Представництво спільноти у складі регіональної ради	Забезпечення ротації / переобрання представника та/або актуалізація процедури його обрання й делегування до складу регіональної ради	1. Аналіз складу регіональної ради, процедури делегування та ротації. 2. Ініціювання процесу делегування або ротації: оголошення, утворення адміністративної групи, проведення процедури добору, надання документації до секретаріату регіональної ради.	За потреби, будь-коли протягом року
2. Активна участь у роботі регіональної ради	1. Забезпечення присутності представника спільноти на засіданнях регіональної ради. 2. Формування порядку денного засідання із забезпеченням відповідності порушених питань потребам спільноти. 3. Відстеження виконання рішень та/або безпосереднє виконання рішень, якщо це передбачено протоколом	1. Ініціювання скликання засідання регіональної ради, якщо засідання не є регулярними або якщо потрібно ухвалити оперативні управлінські рішення. 2. Надання до секретаріату регіональної ради пропозицій до порядку денного засідання та відповідного проєкту рішення, що стосуються потреб спільноти та/або інформаційних питань, які є актуальними загалом для програм громадського здоров'я в регіоні й можуть підвищити репутаційний рівень спільноти. 3. Відстеження проєкту рішення для забезпечення врахування наданих спільнотою пропозицій та їх коректного відображення. 4. Доведення рішення регіональної ради до відома всіх зацікавлених партнерів. Відстеження виконання рішення з огляду на відповідальність сторін і терміни, а також, за потреби, вжиття заходів щодо його виконання (листи, робочі зустрічі / діяльність робочих груп, адвокаційні заходи тощо).	За потреби, будь-коли протягом року
3. Активна участь у плануванні та напрацю-	1. Надання пропозицій до плану роботи регіональної ради. Забезпечення відповідності заходів, передбачених планом роботи регіональної ради, потребам спільноти.	1. Аналіз адвокаційного плану спільноти на предмет заходів, які може бути винесено на розгляд регіональної ради, з урахуванням наявних можливих ресурсів і термінів	Останній квартал року та, за потреби, будь-коли протягом року

Планування, впровадження й оцінювання заходів у межах діяльності регіональної ради			
Напрям діяльності	**Цільові заходи**	**Інструменти**	**Терміни**
	2. Надання пропозицій до цільових регіональних / місцевих програм, окремих компонентів цільових, донорських та інших програм з урахуванням потреб спільноти. Участь у заходах зі збирання пропозицій до цільових національних програм, окремих компонентів цільових, донорських та інших програм з урахуванням потреб спільноти.	2. Формування пропозицій до робочого плану з урахуванням можливості щоквартального висвітлення питань, спрямованих на потреби спільноти, а також інших дотичних заходів: моніторингових візитів, робочих груп за різними напрямами тощо. 3. Аналіз прогалин / бар'єрів у цільових регіональних / місцевих програмах, окремих компонентах цільових, донорських та інших програм з урахуванням потреб спільноти (відповідність заходам адвокаційного плану спільноти). Напрацювання відповідних пропозицій та їх винесення на розгляд регіональної ради. 4. Забезпечення участі в ініційованих у межах роботи регіональної ради заходах зі збирання пропозицій до цільових національних програм, окремих компонентів цільових, донорських та інших програм з урахуванням потреб спільноти.	
4. Адвокаційні заходи	Діяльність та або її планування відповідно до запропонованих критеріїв здійснення адвокаційних заходів із відповідним відстеженням впливу на конкретний напрям і програму загалом	Постійний моніторинг заходів адвокаційного плану спільноти (навіть якщо їх не внесено до робочого плану регіональної ради) для оперативного реагування, ініціювання розгляду та/або надання пропозицій розглянути «з голосу» — під час узгодження порядку денного на початку засідання	Постійно протягом року
5. Участь у розробленні, внесенні змін, просуванні НПА, політик, положень, порядків тощо	Розроблення та/або участь у розробленні відповідних проєктів НПА, політик, положень, порядків тощо разом із пошуком відповідних ресурсів, якщо потрібно залучити експертизу	1. Визначення правових бар'єрів, які перешкоджають або ускладнюють доступ до програм, а також обмежують права представників спільноти. 2. Аналіз поточного стану НПА, порівняльний аналіз на відповідність міжнародним стандартам, законодавству ЄС, протоколам, рекомендаціям і найкращим практикам у сфері.	За потреби, будь-коли протягом року

Планування, впровадження й оцінювання заходів у межах діяльності регіональної ради			
Напрям діяльності	**Цільові заходи**	**Інструменти**	**Терміни**
		3. Підготування додаткової інформації, організація публічної підтримки, узагальнення інформації, яка підтверджує необхідність внесення змін до НПА (статистика, результати досліджень тощо), проведення юридичної експертизи пропозицій. 4. Визначення НПА, що потребує змін. 5. Визначення мети змін до НПА. 6.Залучення експертів і проведення консультацій. 7. Підготування супровідних матеріалів, які підтримують пропозиції, а саме: дослідження, листи підтримки, фінансово-економічне обґрунтування тощо. 8. Визначення процедури подання пропозицій до органів влади / місцевого самоврядування. 9. Подання офіційних пропозицій і контроль за отриманням відповідей. 10. Мобілізація ключової спільноти для формування громадського тиску, проведення обговорення з представниками державних органів та органів місцевого самоврядування. 11. Погодження та впровадження змін до документів.	
6. Фінансування програм і заходів	Розроблення запитів на фінансування програм за напрямами, що стосуються потреб спільноти, або щодо відповідних заходів для отримання коштів із державного / місцевих бюджетів, а також публічне просування	1. Здійснення аналізу покриття потреб спільноти на рівні регіону за кошти державного / місцевого бюджетів, а також за кошти програм донорів і розроблення відповідних пропозицій з урахуванням принципів бюджетної	За потреби, будь-коли протягом року

Планування, впровадження й оцінювання заходів у межах діяльності регіональної ради			
Напрям діяльності	**Цільові заходи**	**Інструменти**	**Терміни**
	з ухваленням відповідного рішення	адвокації (спільнота може визначити на національному рівні з розбивкою за регіонами). 2. Залучення експертизи щодо підготування та подання відповідних запитів на фінансування програм. 3. Здійснення додаткових адвокаційних та інформаційних заходів щодо їх просування. 4. Активна участь у всіх дотичних процесах. 5. Відстеження кількісного та якісного результату впливу: чи отримано кошти; якщо отримано, то в якому обсязі від запитуваних; їх цільове використання та вплив на програму	
7. Партнерство та репутаційні заходи	Участь у заходах та ініціативах регіональної ради, її членів і зацікавлених сторін задля підвищення репутаційного рівня організації спільнот у регіоні	1. Запрошення членів регіональної ради та зацікавлених сторін до участі в публічних заходах, зокрема адвокаційних тощо, які стосуються потреб спільноти. 2. Винесення на розгляд інформації про діяльність організації: звіти про результати впровадження програм і заходів, успішні кейси, кейси за участі партнерів тощо. 3. Прояв ініціативи та надання пропозицій щодо аналізу впровадження програм і заходів на місцях безпосереднього надання послуг. 4. Участь у моніторингових візитах / заходах, аналіз звітної документації, реагування на звернення щодо необхідності здійснення оцінювання / аналізу ситуації тощо, які стосуються не лише потреб спільноти, а й програм громадського здоров'я загалом.	Щоквартально; за потреби, будь-коли протягом року

Планування, впровадження й оцінювання заходів у межах діяльності регіональної ради			
Напрям діяльності	**Цільові заходи**	**Інструменти**	**Терміни**
		5. Забезпечення експертної підтримки та/або підтримки зусиль спільноти під час впровадження, моніторингу, оцінювання та щодо впливу на конкретний напрям, які стосуються не лише потреб спільноти, а й програм громадського здоров'я загалом	
8. Моніторинг та оцінювання програм, а також програмних заходів	Здійснення заходів щодо аналізу впровадження програм і заходів у регіоні, а також на місцях безпосереднього надання послуг	1. Формування пропозицій до програм моніторингових візитів, з урахуванням потреб спільноти. 2. Участь у моніторингових візитах / заходах, які стосуються не лише потреб спільноти, а й програм громадського здоров'я загалом. 3. Аналіз звітної та іншої документації, яка потребує дослідження; реагування на звернення щодо необхідності здійснення оцінювання / аналізу ситуації тощо (за потреби). 4. Забезпечення експертної підтримки та/або підтримки зусиль спільноти під час впровадження моніторингу, оцінювання та щодо впливу на конкретний напрям, що відповідає потребам спільноти (за потреби). 5. Формування пропозицій до звіту за результатами моніторингу та презентація його результатів	Щоквартально; за потреби, будь-коли протягом року
9. Інформаційний супровід	Активне висвітлення інформації про діяльність організації, заплановані й виконані заходи, а також про засідання регіональної ради та інші дотичні заходи на сайті організації та/або в соціальних мережах	1. Ознайомлення з інформаційною стратегією Національної ради та дослідження можливих інструментів посилення інформаційного складника. 2. Забезпечення висвітлення ключової інформації про заплановані й виконані заходи, а також про засідання регіональної ради та	Щоквартально; за потреби, будь-коли протягом року

Планування, впровадження й оцінювання заходів у межах діяльності регіональної ради			
Напрям діяльності	**Цільові заходи**	**Інструменти**	**Терміни**
		інші дотичні заходи на сайті організації та/або в соціальних мережах. 3. Залучення до публічного простору членів регіональної ради й зацікавлених сторін, зокрема установ та організацій, які вони представляють, задля підвищення рейтингу (перетин ресурсів / лінкування, відмітки тощо) — висвітлення інформації, що стосується спільної роботи / результатів, ініціатив тощо.	
10. Підвищення рівня експертизи	Формування переліку проблематики з урахуванням потреб спільноти та оперативного реагування на бар'єри й виклики	1. Забезпечення активної участі в заходах національного рівня: робочі групи, тренінги, семінари тощо. 2. Висвітлення на національному рівні проблематики регіону. 3. Розширення експертизи та забезпечення участі в заходах, що не мають прямого й опосередкованого впливу на потреби спільноти, але належать до сфери громадського здоров'я, правозахисних та інших аспектів.	За потреби, будь-коли протягом року
11. Звітування	Забезпечення прозорості щодо результатів впровадження заходів у межах діяльності регіональної ради, а також їх прямого чи опосередкованого впливу на потреби спільноти та програми громадського здоров'я загалом	1. Аналіз плану роботи регіональної ради на поточний рік за напрямами, націленими на потреби спільноти. Виконання аналізу: 1) результатів усіх заходів, навіть якщо вони не ввійшли до робочого плану, з погляду вирішення питань або запланованих заходів для їх вирішення, ухвалення відповідних документів чи налагодження процесів щодо їх запровадження та/або наявних кількісних / якісних показників за результатами вжитих заходів;	Грудень звітного року — січень наступного року

Планування, впровадження й оцінювання заходів у межах діяльності регіональної ради			
Напрям діяльності	**Цільові заходи**	**Інструменти**	**Терміни**
		2) прогалин і причин невиконання чи невдалого виконання запланованої роботи за певними напрямами, якщо такі є. 2. Формування звіту та його презентація. Напрацювання плану на наступний рік з урахуванням результатів аналізу	
12. Документування	Документування всіх процесів і збір супровідних документів	1. Забезпечення постійного документування всіх процесів, пов'язаних із діяльністю в регіональній раді та дотичних до її роботи заходах, за таким алгоритмом: 1) дата; 2) назва заходу або мета; 3) супровідний документ (порядок денний; документ, який розглядали; статистичні дані, інформаційні довідки; пресрелізи тощо). 2. Використання / зазначення зібраних документів для наповнення рамки звіту в колонці використаних інструментів за кожним напрямом.	Постійно протягом року
13. Форма звітності (рекомендовано заповнювати протягом січня наступного за звітним року)			
Напрям діяльності (кожен із 12 попередньо визначених у структурі уніфікованого підходу)	**Цільові заходи** (рекомендовані втручання щодо відстеження впливу спільнот на програми протягом звітного року)	Стан виконання (загальна оцінка **«виконано» / «не виконано»** за підсумками звітного року)	Інструменти, використані протягом звітного року (відповідно до п. 12 цього розділу)

Додатки

ОПИТУВАЛЬНИК

Додаток 1

1. Електронна адреса

2. Контактний номер телефону

3. Ім’я та прізвище

4. Вкажіть, будь ласка, вашу посаду / роботу / обов’язки (релевантні для вас дані)

5. Вкажіть, будь ласка, назву організації, яку представляєте (є її членом / працівником тощо)

6. Назвіть, будь ласка, спільноту / спільноти, інтереси якої / яких ви представляєте / просуваєте у своїй роботі / діяльності

7. Вкажіть, будь ласка, чи належите ви до спільноти / спільнот, інтереси якої / яких ви представляєте / просуваєте?

- [ ] Так
- [ ] Ні

8. Вкажіть, будь ласка, чи залучені ви до діяльності регіональної ради з координації дій у відповідь на поширення ТБ та ВІЛ-інфекції / СНІДу?

- [ ] Так, є членом / членкинею
- [ ] Так, є альтернатом / альтернаткою
- [ ] Так, входжу до складу робочих органів регіональної ради
- [ ] Так, залучаюся, але не входжу до складу ради чи її робочих органів

9. Якщо ви залучені до роботи регіональної ради з координації дій у відповідь на поширення ТБ та ВІЛ-інфекції / СНІДу, то вкажіть, будь ласка, до якої саме.

10. Якщо ви є членом / членкинею регіональної ради з координації дій у відповідь на поширення ТБ та ВІЛ-інфекції / СНІДу, то вкажіть, будь ласка, скільки триває Ваше членство.

- [ ] До року
- [ ] 1–3 роки
- [ ] 3–5 років
- [ ] Понад 5 років
- [ ] Інше

11. Чи залучалися / залучаєтеся ви до впровадження адвокаційних заходів у межах регіональної ради з координації дій у відповідь на поширення ТБ та ВІЛ-інфекції / СНІДу?

- Був / була залучена в минулих роках (2022–2023 роки)
- Залучений / залучена протягом цього (2024) року
- Планую бути залученим / залученою протягом найближчого часу та в майбутньому
- Був / була розробником і організатором адвокаційних заходів (у 2022-2023 роках)
- Розробляю, організовую та планую адвокаційні заходи на цей і майбутні роки
- Інше

12. Вкажіть питання, що було / були предметом адвокації за вашої участі в минулому (2022–2023 роки) у межах роботи регіональної ради з координації дій у відповідь на поширення ТБ та ВІЛ-інфекції / СНІДу.

13. Опишіть коротко мету (очікуваний результат) адвокації щодо наведеного / наведених вище питань, що було / були предметом адвокації за вашої участі в минулому (2022–2023 роки) у межах роботи регіональної ради з координації дій у відповідь на поширення ТБ та ВІЛ-інфекції / СНІДу.

14. Опишіть коротко адвокаційні заходи, у яких ви брали участь чи які ви організовували для вирішення зазначеного / зазначених вище питання / питань, що було / були предметом адвокації в минулому (2022–2023 роки) у межах роботи регіональної ради з координації дій у відповідь на поширення ТБ та ВІЛ-інфекції / СНІДу.

15. Опишіть коротко результати проведених адвокаційних заходів для вирішення зазначеного / зазначених вище питання / питань, що було / були предметом адвокації в минулому (2022–2023 роки) у межах роботи регіональної ради з координації дій у відповідь на поширення ТБ та ВІЛ-інфекції / СНІДу.

16. Перелічіть партнерів / зацікавлених сторін (організації, установи, фахівці, активісти тощо), яких було залучено до вирішення зазначеного / зазначених вище питання/питань, що було / були предметом адвокації в минулому (2022–2023 роки) у межах роботи

17. Дайте, будь ласка, посилання на документи / публікації / інформацію тощо стосовно перелічених вище адвокаційних справ (2022–2023 роки) у межах роботи регіональної ради з координації дій у відповідь на поширення ТБ та ВІЛ-інфекції / СНІДу.

18. Вкажіть питання, що є предметом адвокації за вашої участі сьогодні в межах роботи регіональної ради з координації дій у відповідь на поширення ТБ та ВІЛ-інфекції / СНІДу.

19. Чи сформовані адвокаційна стратегія та/або план для просування зазначеного вище питання в межах роботи регіональної ради з координації дій у відповідь на поширення ТБ та ВІЛ-інфекції / СНІДу?

- Так
- Ні

20. Які, на вашу думку та з огляду на ваш досвід, заходи / інструменти є найдієвішими для адвокації та які ви використовуватимете надалі?

- [ ] Особисті зустрічі з особами, уповноваженими на ухвалення рішення
- [ ] Внесення пропозицій до плану роботи ради з питань протидії туберкульозу та ВІЛ (різного рівня)
- [ ] Виступи / доповіді під час засідань ради з питань протидії туберкульозу та ВІЛ (різного рівня)
- [ ] Публікації та виступи у ЗМІ, соціальних мережах
- [ ] Офіційні звернення до органів виконавчої влади
- [ ] Проведення круглих столів, конференцій
- [ ] Внесення пропозицій до рішень дорадчих органів при місцевих адміністраціях
- [ ] Постійна робота з фахівцями органів влади
- [ ] Участь у громадських обговореннях
- [ ] Проведення громадської експертизи
- [ ] Участь у засіданнях робочих органів ради з питань протидії туберкульозу та ВІЛ (різного рівня), інших дорадчих органів
- [ ] Інше

21. Ваші пропозиції та відгуки щодо розвитку адвокації у сфері подолання епідемії ВІЛ в Україні.

КОМЕНТАРІ, ВІДГУКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ УЧАСНИКІВ ОПИТУВАННЯ

Додаток 2

У цей скрутний для країни час вимагати від держави вагомого збільшення внутрішнього фінансування задля зменшення залежності від донорів доволі складно. Але вважаю, що добиватися від місцевих влад покриття певних програм та активностей, які не фінансуються або недостатньо фінансуються міжнародними партнерами, необхідно! Тому за допомогою об'єднання громадянського суспільства та партнерів ми будемо всіляко адвокатувати та просувати ці ініціативи на місцевому рівні.

Олександр Колесник,
голова правління
БО «БТ «100% ЖИТТЯ. ДНІПРО»»

Хотілось би навчитися, як діяти ефективно і з ким, щоб був результат; багато сил вкладено і вкладається, а результати маленькі. Не вистачає людей, партнерів, які б були допомогою та мали спільну мету в розв'язанні питання щодо закупівлі молочних сумішей для ВІЛ-експонованих дітей до 1 року життя.

Марія Северинeнко,
консультанка з регіональної координації
«БО «Позитивні жінки»» у Черкаській області

Хотілося б побачити приклади успішних адвокаційних процесів та отримати відповідь, як забезпечити сталість здобутого результату після проведення адвокаційної діяльності

Христина Залевська,
фахівчиня МіО в БО «100%ЖИТТЯ. ЧЕРНІВЦІ» та представниця в реграді
від БО «TBpeopleUkraine»

Підготовка матеріалу стала можливою завдяки щедрій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) та Надзвичайну ініціативу Президента США з надання допомоги у боротьбі з ВІЛ / СНІД (PEPFAR). Зміст є винятковою відповідальністю Пакту та партнерів і не обов'язково відображає погляди USAID або уряду США.